

Asia: VN/12457/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta Yhteiskunnan turvallisuusstrategiaksi 2024 (YTS2024)

Luku 1. Johdanto

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 1. Johdanto

Johdannon alaluvut ovat nykymuodossaan teennäisiä, koska niiden sisältö on puutteellinen.

Johdannossa (1, s. 12) on tuotu hyvin esille haasteet, jotka liittyvät erityisesti alueellisen tason hallinnon ja vastuiden organisoimiseen ja itse toimintaan. Näistä tulee myöhemmin havaintoja, jotka tulisi huomioida kehitettäessä organisaatioita ja toimintatapoja.

NATO-jäsenyyden vaikutukset jäävät myöhemmässä käsittelyssä aika ohueksi. Sen vaikutus on mahdollista kirjoittaa auki seuraavassa päivityksessä niiden osalta, joita se koskee. EU-asiat ovat huomioitu suhteellisen hyvin.

Strategian kirjoittamistyössä on tukeuduttu selontekoihin, mutta niistä ei selviä, minkä vuoden selonteosta on kyse.

Toimintamallin kuvaamisessa korostetaan yksilön merkitystä kokonaisturvallisuuden perustana (1.1, s. 13). Miten se näkyy itse strategiassa? Olisiko strategiassa oltava oma lukunsa kyseisestä asiasta. Nyt asiaa sivutaan joissakin yhteyksissä.

Johdannon alaluvut 1.2 ja 1.3 (ss. 13–14) eivät aukene lukijalle ja ovat erittäin irrallisia lukuja nykymuodossaan. Kyseiset luvut on kirjoitettava uudelleen ja havainnollistaen.

Kokonaisturvallisuuden viitekehys tulisi avata siten, että siinä näkyisi siirtyminen normaalioloista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin saakka ml aseellinen toiminta. Tällöin olisi mahdollista esittää valmiuslain ja puolustustilalain merkitys varautumisessa. Mikäli tämä viitekehys olisi avattu alussa, niin myöhemmin eri hallinnonalojen osuudet olisivat yhteismitallisia tai niissä ei olisi tarvetta käsitellä perusasioita uudelleen, jolloin myös teksti tiivistyisi.

Strategiassa käsitellään häiriötilanteita, kriisejä ja poikkeusoloja epäjohdonmukaisesti eri osioissa. Luettavuuden parantamiseksi olisi syytä käyttää läpi strategian samoja käsitteitä.

Turvallisuuskomitean julkaisusta ”Kokonaisturvallisuuden sanasto” sivuilla 59–62 on avattu käsitteistöä.

Eräitä turvallisuuskäsitteitä on mainittu ja niitä on avattu erittäin yleisellä tasolla. Uusia käsitteitä tulee esille myöhemmin, esim hybridivaikuttaminen.

Kokonaismaanpuolustusta ei ole varsinaisesti määritelty ja sitä käsitellään vielä erikseen ss. 67–69 omana, hieman irrallisena kohtanaan. Huoltovarmuus on määritelty (s. 23). Käsitteet tulisi avata vastaavalla tavalla kuin 2017:n versiossa tarvittaessa omana liitteenä.

Oheisena Turvallisuuskomitean julkaisusta ”Kokonaisturvallisuuden sanasto” s. 16 otteita:

Kokonaisturvallisuus: tila, jossa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuviin uhkiin ja riskeihin on varauduttu Valtioneuvoston periaatepäätöksessä kokonaisturvallisuudesta (5.12.2012) kokonaisturvallisuus määritellään tavoitetilaksi, jossa yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat ovat hallittavissa. Kokonaisturvallisuuden hallintaan eli yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseen kuuluvat uhkiin varautuminen, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen hallinta sekä niistä toipuminen. Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (v. 2012) mukaan suomalaisen yhteiskunnan varautuminen toteutetaan kokonaisturvallisuuden periaatteella, mikä tarkoittaa yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamista viranomaisten, elinkeinoelämän sekä järjestöjen ja kansalaisten yhteistoimintana. Kokonaisturvallisuuden yleiset toteuttamisperiaatteet kuvataan valtioneuvoston periaatepäätöksessä yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta (2.11.2017). Kokonaisturvallisuus on suomalainen käsite tai käsitys, joten termin edessä käytetään ilmausta ”concept for”.

Kokonaismaanpuolustus: sotilaallinen ja siviilialojen toiminta, jolla turvataan valtion itsenäisyys sekä kansalaisten elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, muiden valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan Valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 16 §:n perustelumuiiston ja valtioneuvoston kokonaisturvallisuutta koskevan periaatepäätöksen (5.12.2012) mukaan kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamiseen kuuluvat julkisen sektorin (valtioneuvoston, valtion viranomaisten ja kuntien) ja yksityisen sektorin toimenpiteiden sekä kansalaisten vapaaehtoisen toiminnan yhteensovittaminen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 2. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot

Oheisena ote käsitteiden sekavuudesta (2.3, s. 20, kts käsitteiden määrittely ja viitekehys)

- ”Suomen puolustus on sotilaallisen puolustusjärjestelmän ja kokonaismaanpuolustuksen muiden toimijoiden muodostava kokonaisuus”,

- ”korkeaan maanpuolustustahtoon, jota ylläpidetään ja kehitetään osana kokonaisturvallisuutta”
- ”kokonaismaanpuolustuksen periaatteen mukaisesti”

Lisäksi tuodaan esille hybridivaikuttaminen (ss. 20–21) ja sen merkitys. Kyseistä käsitettä ei ole lainkaan määritelty edellisessä luvussa.

Lause ”Sisäinen turvallisuus on tila, jossa ihmiset voivat nauttia johtuvaa pelkoa tai turvattomuutta” antaa haluttaessa väärin ymmärrettynä negatiivispainotteisen kuvan, joten parempi olisi käyttää sanaa asua tai elää nauttia sanan sijaan (2.4, s. 20).

Toimintakyvyn määrittelyssä on käytetty Puolustusvoimien lanseeraamaan määritelmää (2.6, s. 23). Luvussa todetaan kuitenkin, että toimintakyvyn ylläpitäminen, kehittäminen ja varmistaminen edellyttävät sekä riittävää sosiaaliturvaa että sosiaali- ja terveyspalveluja. Tämä näkökanta ei edellyttäisi yksilöltä itseltään mitään omaehtoista toimintaa toimintakyvynsä kehittämiseksi tai edes ylläpitämiseksi.

Luvun lopussa on vielä viittauksia muun muassa henkiseen kriisinkestävyyteen, josta on myöhemmin oma kokonaisuus. Kyseisessä aluvussa on avattu hieman paremmin yksilön vastuuta (2.7, s. 25)

Koko alaluku 2.6 on erittäin kyseenalainen nykymuodossaan, vaikka se on yksi osa kokonaisturvallisuuden ”timanttia”. Sama ristiriita yksilön ja yhteiskunnan vastuista ilmenee strategian lopussa ss. 134–137. Tämä asia tulee uudelleen esille seuraavassa luvussa (2.7, s. 25), jossa todetaan, että ”sosiaali- ja terveyspalvelut tukevat väestön kriisinkestävyyttä”.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 3. Yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin kohdistuvat uhkat

Uhkiin olisi hyvä lisätä muun muassa kansainvälinen rikollisuus, hybridivaikuttaminen, segregatio, syrjäytyminen ja ääriilikkeet. Viimeksi mainitut vaikuttavat yhteiskunnan sisältä käsin kokonaisturvallisuutta heikentäen. Asiaa on käsitelty muun muassa Sisäministeriön laatimassa sisäisen turvallisuuden selonteossa sekä tässä asiakirjassa sivulla 75 (Yhteiskuntajärjestystä vaarantavan rikollisuuden torjunta).

Riskien arvioinnin osalta vastuu annetaan pääosin hyvinvointialueille (s. 30). Myöhemmässä käsittelyssä todetaan, että alueiden pienuudesta (vast) johtuen on syytä käsitellä tietyt asiat esim. viiden (5) alueen pohjalta. Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveyspalvelut ja pelastuspuolen toiminta sekä aluehallintovirastojen roolit herättävät kysymyksiä varautumisen suunnittelusta ml henkilöresurssit ja itse toiminnan toteuttamisesta.

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 4. Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen

Luku muodostaa selkeän kokonaisuuden. Vaste (4.3) on kirjoitettu ymmärrettävästi ja vastaavaa logiikkaa hyödyntäen olisi hyvä käsitellä myöhemmin ”Toiminta-ajatus”-kohta järjestyksessä normaaliolot, häiriötilanne, kriisi ja poikkeusolot.

Luvussa korostetaan henkilöstöön liittyviä toimia, joilla pystytään varautumaan pitkäkestoiseen toimintaan. Tässä on hyvin tuotu esille koulutuksen merkitys, mutta yhtä tärkeänä voidaan pitää myös vapaaehtoisten hyödyntämistä ja heidän rekisteröimistensä kriisitilannetta varten; varaamisrekisteri. Tällöin lisähenkilöstöä olisi oikeasta saatavilla ja jokaisella hallinnonalalla olisi vastuu oman lisähenkilöstön varaamisesta. Henkilöasiat tulevat myöhemmin esille useassa yhteydessä ilman konkretiaa, miten tehtävä hoidetaan.

Kohdassa 4.4 (s. 37) on esitetty johtamisen eri osa-alueet. Osin uutena on tuotu käsite ”tilanneymmärrys”, jota on avattu tekstissä. Myöhemmissä osioissa asiaa ei enää mainita lainkaan vaan korostetaan tilannekuvan merkitystä ja ei siten edellytetä tilanneymmärryksen saamista oman toimialan (vast) osalta. Onko käsitteillä eroa ja olisiko syytä käyttää yhtenäistä käytäntöä? Ministeriöihin tilanneymmärryksen käsite ei ole tekstin perusteella jalkautunut.

Turvallisuuskomitean julkaisussa ”Kokonaisturvallisuuden sanasto” (s. 64) on seuraavat määritelmät:

Tilannekuva: koottu kuvaus vallitsevista olosuhteista, käsillä olevan tilanteen synnyttäneistä tapahtumista, tilannetta koskevista taustatiedoista ja tilanteen kehittymistä koskevista arvioista sekä eri toimijoiden toimintavalmiuksista Tilannekuvaa tarvitaan päätöksenteon tueksi. Tilannekuva voidaan käsittää myös suppeammin tarkoittamaan vain esimerkiksi karttaa ja suullista tai kirjallista tietoa esillä olevasta tilanteesta. Määritelmän mukaisesta tilannekuvasta (konkreettinen kuvaus) käytetään englanniksi termiä ”situation picture”, mutta jos termillä tilannekuva viitataan konkreettisen kuvauksen lisäksi esimerkiksi tilannekuvatoimintaan tai tilaan, jossa tilanteesta on pystytty muodostamaan kuva, voidaan käyttää termiä ”situation awareness”.

Tilannetietoisuus: päättäjien ja heidän avustajiensa päätöksiään varten tarvitsema ymmärrys tapahtuneista asioista, niihin vaikuttaneista olosuhteista, eri osapuolien tavoitteista ja tapahtumien mahdollisista kehitysvaihto ehdoista. Tilannetietoisuus voi pohjautua tilannekuvaan.

Tilanneymmärrystä ei ole määritelty ja kannattaa pohtia, tuodaanko uusia käsitteitä mukaan, ellei niillä ole selvää tarkoitusta. Tilannetietoisuus vaikuttaa olevan samankaltainen käsitteenä.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 5. Kokonaisturvallisuuden toimijat

Turvallisuuskomitean (5.1, s. 42) rooli on muuttunut edellisestä strategiasta avustavaan ja yhteistyötä korostavaan kokonaisturvallisuuden rooliin. Komitean organisointi Puolustusministeriön yhteyteen vaikuttaa hieman omituiselta, mikäli sen tehtävät painottuvat kokonaisturvallisuuteen eikä niinkään kokonaismaanpuolustukseen. Looginen sijoitus olisi tästä näkökulmasta tarkasteltuna Valtioneuvoston kanslia.

Aluehallintotason toimijoiden vastuut ja roolit eivät ole niin selkeitä kuin keskushallintotason. Tämä tulee myöhemmin esille tarkasteltaessa eri toimijoita ja toimintoja.

Luvussa 5.3 (s. 44) korostetaan jostain syystä yhteiskunnalliseen muutokseen pyrkiviä yhteiskunnallisia liikeitä. Miksi halutaan asiaa korostaa vai riittääkö maininta yhteiskunnalliset liikkeet?

Luvussa 5.3 (s. 45) tuodaan esille myös kansalaisvelvollisuudet aiemman ”nauttimisen” sijaan, mikä on kannatettavaa.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse alaluku tai sivunumero.

Luku 6. Kokonaisturvallisuuden tulevaisuus

Luku (s. 47) on tarpeeton, koska siinä esitetyt asiat voidaan esittää yhtä hyvin johdannossa kehittämistarpeina, joista osa on jo tunnistettu.

Tilanneymmärrystä ja johtamis- ja hallintorakenteiden haastavuutta on aiemmin käsitelty. Muut globaalit kehityskulut ovat esitettävissä, vaikka uhkaympäristö-kuvassa. Sisäistä yhtenäisyyttä ja omasta kansallisesta turvallisuudesta huolehtimista tulee korostaa.

Kansallinen turvallisuus?

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kirjoita yksilöity palautteesi tähän. Merkitse strategisen tehtävän numero ja nimi sekä nimeä osio (Päämäärä ja tavoitteet; Toiminta-ajatus; Toimijat).

OSA 2: Strategiset tehtävät

Kaikkien tehtävien tekstiosuuksia tulee tiivistää ja keskittyä oleelliseen. Useissa kohdissa korostetaan tilannekuvan (tilanneymmärrys?) merkitystä (kts 4.4, s.37).

Vastuuministeriöiden kohdalla häiritsee muutamissa kohdissa se, että on lueteltu useita eri ministeriötä vastuullisiksi. Olisi syytä kiteyttää jokaisessa tehtävässä 1 – max 3 ministeriötä, jotka aidosti vastaavat tehtävästä; kaikki tarkoittaa sitä, että kukaan ei vastaa.

Edelliseen strategiaan verrattuna on muutettu asian käsittelytapaa. Nyt asia esitetään päämääränä ja tavoitteena, toiminta-ajatuksena ja toimijoina. Käsittelytapaa voidaan pitää hyvänä, mutta kaikissa osioissa esitettyä käsittelytapaa ei ole tai ei sitä osata käyttää loogisella tavalla.

Johtaminen

Hyvänä esimerkkinä toimivat Johtaminen tehtävät 1 ja 2, jotka on onnistuneesti kirjoitettu auki. Jälkimmäisen (valtion ylimmän johdon tilannekuvan ylläpitäminen) toiminta-ajatuksessa tuodaan esille normaaliolot, häiriötilanteet ja poikkeusolot.

Tilannekeskuksen (tehtävä 2) yhteistyön kohdalla mainitaan alueelliset toimijat kuten aluehallintovirastot. Strategiassa korostuu useissa yhteyksissä hyvinvointialueiden merkitys, joten niiden rooli jää hieman epäselväksi tässä yhteydessä. Tilannekuvan kokoamisesta voisi olla havainnollistava kuva esitettynä.

Tehtävässä 3 (viestinnän toimivuus) on jo eri käsittelytapa; kriisi- ja häiriötilanteet.

Kansainvälinen ja EU-toiminta

Tehtävässä 4 (EU) on paljon asioita, jotka eivät liity itse asiaan, vaan on sarjassa hyvä tietää, lyhennettävissä.

Tehtävässä 5 (KV) on paljon asioita, jotka eivät liity itse asiaan, vaan on sarjassa hyvä tietää, lyhennettävissä. Luettavuutta häiritsee muista poiketen kirjoitustapa; valmiuttamme, tavoitteidemme.

Tehtävässä 6 (Kriha) päämäärä on alun osalta selkeä, mutta sen kaksi viimeistä lausetta vaikuttavat irrallisilta ja keinotekoisilta ko yhteydessä. Toiminta-ajatuksessa kerrotaan mitä tehdään, muttei avata itse toiminta-ajatusta. Vastuuministeriöitä on tekstin perusteella kolme (kts tehtävä 7, jossa asia on hyvin esitetty).

Tehtävässä 7 (Suojelu) päämäärässä mainitaan ”hauraat ja romahtaneet valtiot”, mitä lisäyksellä haetaan? Toiminta-ajatuksessa on kriisi- ja poikkeustilanteet.

Tehtävän 8 (Ulkomaankauppa) toiminta-ajatuksessa kerrotaan mitä tehdään, muttei avata itse toiminta-ajatusta. Vastuuministeriöitä ja toimijoita riittää tekstin perusteella. Jostain syystä NATO-ulottuvuus ja NATO-jäsenyys huomioidaan, muttei niiden merkitystä ei avata lainkaan.

Puolustuskyky

Tehtävässä 9 (Sotilaallinen puolustaminen) päämäärä on hyvin ja pelkistetysti kiteytetty ilman korulauseita. NATO:sta käytetään Pohjois-Atlantin liitto tai Nato sanaa, joten olisi hyvä yhdenmukaistaa käytänne koko strategiassa.

Toimijoista tulisi käyttää sanaa maanpuolustusjärjestöt tai sitten tässä yhteydessä reserviläisjärjestöt ja Maanpuolustuskoulutusyhdistys sen mukaan halutaanko painottaa kokonaismaanpuolustusta vai kokonaisturvallisuutta.

Tehtävä 10 (Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen) on aiempaa verrattuna uusi tehtävä. Tehtävä on tässä yhteydessä täysin irrallinen ja se kuuluisi avata jo johdannossa käsitteistössä ja mitä sillä tarkoitetaan. Nykymuodossaan sen vastuuministeriö olisi PLM ja siihen osallistuisivat kaikki ministeriöt. Tätä veloitetta ei löydy yhdestäkään tehtävästä.

Toiminta-ajatus on aika hyvin muotoiltu ja se on liitettävissä johdantoon. Siinä kuvataan aika hyvin kokonaisturvallisuus ja siihen liittyvä kokonaismaanpuolustus, joka voi olla jatkumo siirryttäessä normaali- ja häiriötilanteista poikkeusolojen kautta aina sotilaan (aseelliseen) saakka.

Vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisen osalta viittaus vuoden 2024 tavoitteisiin on tässä yhteydessä irrallinen. Toimijoiden luettelointi on osin toistoa ja turhaa, koska kaikkien edellytetään osallistuvan kokonaismaanpuolustukseen.

Sisäinen turvallisuus

Tehtävän 11 (Oikeusjärjestelmä) osalta toiminta-ajatuksessa todetaan, että henkilöresursseista ja osaamisesta huolehditaan myös häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisessa. Miten, niin sitä ei avata tekstissä lainkaan. Muilta osin tehtävässä on esitetty asioita aika optimisesti, sillä nykyisin jo normaalioloissa esiintyy haasteita toteuttaa toiminta-ajatusta esitetyllä tavalla puhumattakaan poikkeusoloissa.

Tehtävän 12 (Vaalit ja demokratia) päämäärän ja tavoitteiden osalta herättää ihmetystä ”puoluetuen maksaminen myös kriisitilanteissa”. Onko tämä tavoite ainoa asia vaalien ja demokratian turvaamiseksi, joka halutaan tuoda esille. Toiminta-ajatuksessa todetaan, että kansalaisille turvataan aina pääsy ajantasaiseen tietoon ja osallistumiskanaviin. Siirryttäessä normaalioloista vakaviin poikkeusoloihin voi olla todennäköistä, että tehtävä on haastava toteuttaa esitetyllä tavalla. Koko tehtävä on hieman keinotekoinen, sillä se keskittyy pitkälti vaalien toteuttamiseen ja demokratian edellytysten turvaaminen jää tekstissä toisarvoiseen asemaan.

Tehtävän 13 (YJT) osalta tavoitteessa todetaan, että YJT:n avulla varmistetaan yhteiskuntarauha. Tavoite on ylimitoitettu ja siihen liittyy muutakin toimintaa kuin YJT. Muilta osin tehtävä on aika hyvin kirjoitettu auki.

Tehtävä 14 (Rikollisuus) on uusi tehtävä ja puoltaa sinänsä paikkaansa. Tavoitteessa on avattu hyvin erilaisia uhkia verrattuna johdannossa käsiteltyyn ja joilla on myös vaikutusta yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen. Toiminta-ajatuksessa ei ole käsitelty häiriö- tai poikkeusoloja lainkaan eikä myöskään henkilöstöresursseja, joita todennäköisesti tarvitaan viimeistään poikkeusoloissa. Herää myös kysymys, että olisiko tehtävät 13 ja 14 yhdistettävissä yhdeksi kokonaisuudeksi.

Tehtävän 15 (Raja) toiminta-ajatuksessa todetaan muun muassa, että ”rajanaapureiden ja muiden keskeisten maiden kanssa kehitetään vakaata rajatilannetta parantavia toimenpiteitä”. Myöhemmin luetellaan eri välineitä ja toimintoja, joilla tavoitetta pyritään toteuttamaan. Lause ”Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa” tuntuu irralliselta.

Olisi suotavaa, että toiminta-ajatuksessa olisi tuotu selkeästi esille ajatus, että ”lainsäädännön ja keinovalikoiman on vastata kulloiseenkin uhkaan etupainoisesti”. Käytäntö on osoittanut, että häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa toiminta muuttuu haastavaksi, mikäli toiminnalle ei ole riittäviä lainsäädännöllisiä perusteita tai niiden valmistelu kestää pitkään. Myös henkilöstöresursseista olisi hyvä olla maininta. Toimijoiden joukkoa olisi hyvä tiivistää oleellisimpiin.

Tehtävässä 16 (Tavaraliikenne) on toiminta-ajatuksessa huomioitu häiriötilanteet ja poikkeusolot. Myös valmiuslain merkitys on tuotu esille. Tämä on valitettavasti yksi harvoista toiminta-ajatuksista, jossa nämä näkyvät.

Tehtävässä 17 (Väestön suojaaminen) päämäärä ja tavoitteet on kirjoitettu auki esimerkillisesti. Myös toiminta-ajatuksessa on huomioitu realismi tehtävän toteuttamisessa. Toimijoiden osalta sisäministeriöllä on selkeä vastuu. Itse toimijana on pelastustoimi, joka kuuluu hyvinvointialueeseen herättää kysymyksiä, miten asia hoidetaan käytännön tasolla. Naton ja EU:n rooli jää avoimeksi. On myös huomioitava, että Pelastusopisto lisäksi on myös muita toimijoita, jotka antavat varautumiseen valmentavaa koulutusta kuten vapaaehtoisjärjestöt.

Tehtävässä 18 (Meripelastus) tavoitteena on hoitaa tehokkaasti radioviestintä, eikö ole muista viestintäkanavia vai mitä kyseisellä yksilöinnillä tarkoitetaan. Toiminta-ajatuksessa on menty yksityiskohtiin, jotka eivät ole välttämättä tässä yhteydessä tarpeellisia. Toimijoissa tulee taas esille hyvinvointialueen pelastusviranomaisen.

Tehtävässä 19 (Hätäkeskustoiminta) toimijoiden kohdalla todetaan, että SM ja STM vastaavat yhteistyössä toiminnallisesta ohjauksesta. Toimijoista mainitaan muun muassa pelastustoimi sekä sosiaalihuolto että terveydenhuolto erikseen. Eivätkö ne kuulu hyvinvointialueisiin? Toimijoiden lista on pitkä ja niiden rooli ei selviä esim. toiminta-ajatuksista.

Tehtävässä 20 (Pelastustoimi) päämäärä ja tavoitteet sekä toiminta-ajatus on kirjoitettu auki esimerkillisesti. Hieman irralliseksi jää valtioneuvoston joka 4. vuosi vahvistamat strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle (kts lausunnon alku) ja miten ne vaikuttavat toimintaan. Toimijoissa tulee esille taas hyvinvointialueen rooli ja osin uutena aluehallintoviraston valvontavastuu. On myös huomioitava, että Pelastusopiston ja Helsingin Pelastuskoulun lisäksi on myös muita toimijoita, jotka antavat pelastustoimen koulutusta tai osaamista (kts tehtävä 17).

Tehtävässä 21 (Maahanmuutto, nimi ja sisältö ovat muuttuneet v 2017 strategiasta) päämäärä ja tavoitteet sekä toiminta-ajatus ovat selkeitä. Toimijoissa mainitaan alue- ja paikallishallinto, järjestöt ja EU-lainsäädäntö. Näiden rooli olisi hyvä avata toiminta-ajatuksessa, mihin ne sisällöllisesti kuuluisivat.

Tehtävässä 22 (Laajamittaisen tai välineellistetyn maahantulonhallinta, nimi ja sisältö ovat muuttuneet v 2017 strategiasta) riittävät toimivaltuudet ovat asia, johon tulee kiinnittää erityistä huomioita saatujen kokemusten perusteella. Toimija-kohtaa on kirjoitettu yleisesti viranomaisten tehtävät, jotka eivät tuo lisäarvoa tässä yhteydessä.

Molempien tehtävien (21 ja 22) sisältö on parantunut huomattavasti vuoden 2017 strategiasta.

Tehtävässä 23 (Ympäristövahingot) mainitaan 16.2.2023 hyväksytty kansallinen strategia vuoteen 2035 (kts lausunnon alku). Tekstistä ei selviä sitä, miten strategia vaikuttaa toimintaan. Toiminta-ajatuksessa todetaan, että tulorahoituksen väheneminen kompensoidaan talousarviovalmistelussa ja valtion sekä hyvinvointialueiden alus- ja kalustohankintojen suunnittelussa. Tämä ja jo aiemmin esille tulleet velvoitteet pelastustoimen (vast) tehtävistä ja resursseista ovat aika haastavan prosessin tuotos. Toimija-kohdassa on annettu myös velvoite hyvinvointialueille huolehtia asiasta.

Tehtävien 24 (Biologinen), 25 (Säteily) ja 26 (Kemikaali) osalta voisi harkita niiden käsittelyn tiivistämistä yhdeksi tehtäväksi, esim. ABC-uhat. Vastuuministeriönä näyttäisi toimivan lähes samat kuusi eri tahoja. Lukujen kirjoittajat voisivat ottaa mallia tehtävien 17 ja 20 kirjoittajista.

Tehtävä 24 päämäärä ja tavoite sekä toiminta-ajatus eivät vastaa otsikoita, vaan ne ovat pitkälti käsitteiden määrittelyä. Toimijat on osattu luetella, mutta mikä on muiden ministeriöiden rooli? Kansainvälisten organisaatioiden rooli ja merkitys olisi syytä tuoda esille toiminta-ajatuksessa.

Tehtävä 25 on kirjoitettu lähes vastaavalla tavalla eikä vastaa otsikoita nyky muodossaan. Kansainvälisten organisaatioiden rooli ja merkitys olisi syytä tuoda esille toiminta-ajatuksessa. Epäselväksi jää, mitä tarkoitetaan käytännön toimilla sekä mikä on vapaaehtoistoimijoiden rooli.

Tehtävässä 26 (kts yleiset edeltä) mennään yksityiskohtiin pelastustoiminnan johtamisen osalta. Toimijoiden lista on pitkä ja käytetään termiä asiantuntijavirasto muista poiketen. Euroopan pelastuspalvelumekanismi jää avoimeksi.

Talous, infrastruktuuri, huoltovarmuus

Tehtävät 27 (Talous), 28 (Rahoitus), 29 (Julkinen hallinto) ja 30 (Vakuutus) on kirjoitettu johdonmukaisesti. Tekstiä on mahdollista tiivistää. Tehtävän 29:n toiminta-ajatuksessa on maininta

Natosta ja EU:sta ilman sisältöä. Toimijoiden viimeinen kappale herättää enemmän kysymyksiä johtosuhteista ja vastuista.

On syytä harkita, että onko mahdollista siirtää tehtävän 29 tekstiä johdantoon, koska päämäärä ja tavoite sekä toiminta-ajatus on kirjoitettu aika hyvin auki kuvaamaan varautumista ja vastuuta. Toiminta-ajatuksessa (ml 30) avataan myös valmiuslain valtuuksia.

Tehtävien 31 (Energia), 32 (Sää), 33 (Liikenneverkot) ja 34 (Viestintäverkot) tekstiä on mahdollista tiivistää. Tehtävän 33 ja 34 toimijoiden velvollisuuksia on avattu tavanomaista enemmän osin toiminta-ajatuksen kustannuksella.

Tehtävä 35 on uusi ja tekstin sisältöä ei ole loppuun saakka pohdittu, esim. "Kyberturvallisuuden kansallinen yhteistoimintamalli vastaa periaatteiltaan kokonaisturvallisuuden yhteistoimintamallia (s. 112)" ja tekstissä on runsaasti toistoa eri kohdissa. Strategian sivulla 15 todetaan, että "kokonaisturvallisuuden näkökulmasta kyberturvallisuus on kokonaisturvallisuuden toteuttamista kybertoimintaympäristössä".

Pitäisikö kunkin tehtävästä vastaavan omassa toiminnassaan huomioida kyberuhat ja -ympäristön asettamat vaatimukset. Kyberturvallisuus on tärkeä asia, mutta miten se liitetään strategiaan, on syytä pohtia. Jostain syystä tehtävässä tuodaan henkilöön meneviä vastuuta näkyviin, mikä ei ole hyvä ratkaisu.

Tehtävän 36 (Sosiaali- ja terveydenhuolto) teksti on selkeää, mutta sitä on yksityiskohtien osalta tiivistää. "Kotiin vietävän hoidon laajentumisen aiheuttamat uhat" eivät hahmotu lukijalle, vaan herättävät enemmänkin kysymyksiä. Toimijoiden kohdalla lause "Käytännön varautumistyöstä vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä eli hyvinvointialueet". Myös aluehallintovirastot mainitaan laajassa toimijoiden listauksessa. Tulisiko selvyuden vuoksi kirjoittaa selkeästi "vastaa hyvinvointialueet" kuten on tehty läpi strategian.

Tehtävän 37:n (Ympäristön muutos) tarpeellisuutta nyt esitetyllä tavalla olisi syytä pohtia. Osa tekstissä kuului selkeästi johdantoon, jossa käsitellään muun muassa uhkia ja tulevaisuuden näkymiä. Osa tekstissä on mahdollista sijoittaa tehtävään 32 sen otsikkoa tarkistamalla ja sisältöä yhdistelemällä. Toimijoiden kohdalla on syytä tarkentaa, mikä instanssi huolehtii seurannan järjestämisestä (aluehallinto?).

Tehtävien 38 (Jätehuolto), 39 (Rakentaminen), 40 (Asuminen), 41 (Vesihuolto) ja 42 (Tulva- ja kuivuus) tekstiä on mahdollista tiivistää.

Tehtävän 38 toiminta-ajatuksen toisen kappaleessa konditionaalinen käyttö herättää ihmetystä; tehdäänkö vai aiotaanko? Toimijoiden osalta on eritelty terveydenhuoltoviranomainen ja pelastustoimi.

Tehtävän 39 toiminta-ajatuksessa todetaan valmiuslain käytön kynnyksen olevan korkea? Mihin kyseinen väite perustuu vai onko syytä jättää pois kyseinen lause.

Tehtävän 40 (s. 122) toiminta-ajatuksessa ei vastaavaa haastetta nähdä, vaan todetaan valmiuslain 7:n luvun käsittelevän kyseistä asiaa. Toimijoista kannattanee julkisten tietojen perusteella poistaa asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA), jonka toiminta päättynee lähiaikoina.

Tehtävän 41 tavoitteessa on esitetty vesihuollon julkista omistajuutta, mikä on sinänsä kannatettavaa muun muassa sähköinfrastruktuurin yksityistämisestä saatujen kokemusten perusteella. Toimijoiden kohdalla herää kysymys, miksi vesihuolto on eriytetty useille ministeriöille.

Vesihuolto on nähtävä kokonaisuutena ja sen mukaisesti toimivalta tulisi keskittää yhdelle ministeriölle. Velvoite Etelä-Savon ELY:lle kuulostaa erikoiselta eikä kauaskantoiselta ratkaisulta.

Tehtävän 42 toiminta-ajatus on enemmänkin voimassa olevien lakien luettelointia. Velvoite Kainuun ELY:lle kuulostaa erikoiselta eikä kauaskantoiselta ratkaisulta.

Tehtävän 43 (Työvoima) päämäärä ja tavoitteet sekä toiminta-ajatus ovat aika hyvin muotoiltuja. Tässä yhteydessä olisi hyvä määrittää myös muita ministeriötä vastuualaisiksi omalta osaltaan, vaikka päävastuu on TEM:llä.

Se, miten tavoite saavutetaan jää aukaisematta konkreettisesti. Osin tämä on kirjoitettu auki toiminta-ajatuksen toiseen kappaleeseen; ”omassa varautumisessaan huomiota avainhenkilöidensä ja muun työvoiman tarpeisiin eri häiriö- ja poikkeustilanteissa”. VAP-järjestelmä vastaa osin tähän työkaluna, muttei se koske kuin osaa kansalaisia (reserviläisiä). Vaikka valmiuslain toimivaltuudet mahdollistaisivat tekstissä esitetyt keinot, niin se ei vielä käytännössä ohjaa oikean osaamisen omaavaa työvoimaa oikeaan paikkaan.

Kaksi keskeistä asiaa, mitkä puuttuvat toiminta-ajatuksen tekstistä ovat: tarpeiden määrittely konkreettisesti esim. korkea- tai ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen osalta nykyistä terävämmin sekä miten olemassa olevaa työvoimaa (henkilöresursseja parempi sana) ja sen osaamista hallinnoidaan, esim. varaamisrekisteri.

Toimijoissa on lueteltu lähes kaikki mahdolliset toimijat, mutta siitä ei aukene, mitä kukin tekee tai vastaa. Tekstissä todetaan, että poikkeusoloissa toimintamalli perustuu valmiuslakiin ja voidaan perustaa työvelvollisuusrekisteri. Kyseinen toimintatapa/-malli on ehdottomasti liian takapainotteinen.

Tehtävän 44 (Teollisuus) toiminta-ajatusta voidaan lyhentää jättämällä pois jo aiemmin esitettyjä asioita. Poikkeusolojen toimivaltuuksia tulisi harjoitella? Toimijoiden osuudessa tulisi selkeämmin näkyä se, mikä on TEM:n rooli ja sen jälkeen muut ministeriöt tai toimijat.

Tehtävän 45 (Elintarvike) lause kalatalouden toimintaedellytyksistä tavoitteena vaikuttaa irralliselta. Toiminta-ajatuksen kohdassa on syytä vaihtaa sanojen ”ml. työvoiman saatavuuden ja maahanpääsyn varmistaminen” toisinpäin. Materiaalin maahanpääsyä pyritään varmistamaan eikä toisinpäin. Tekstiä on mahdollisuus tiivistää.

Tehtävä 46 (Avaruus) on uusi ja tarpeellinen avaus. Toiminta-ajatuksessa käytetään sanoja; ”ollaksemme, meillä”, mikä poikkeaa strategian muusta käytänteestä. Aiheesta on myös laadittu oma strategia ja valmisteilla on myös valtioneuvoston päätös (kts lausunto). Tehtävä viimeinen kappale vaikuttaa hieman irralliselta tuossa yhteydessä, mutta sen voisi kirjoittaa myös tavoitteisiin tai toiminta-ajatuksen hieman eri tavoin.

Väestön toimintakyky ja palvelut

Tehtävän 47 (Sosiaaliturva) toiminta-ajatuksessa termistöä käytetään vaihtelevasti. Epäselväksi jää mikä on Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueiden roolit maksatusjärjestelyissä. Toinen ja myös kolmas kappale ei avaudu lukijalle.

Tehtävän 48 (Sosiaali- ja terveydenhuolto) päämäärä ja tavoitteet ovat selkeät. Toiminta-ajatuksessa tuodaan aika selkeästi esille se tosiasia, että varautumista kehitetään viiden (5) yhteistyöalueen mallilla, jotta uhkakuviin voidaan vastata kansallisena kokonaisuutena. Varautumismallia on myös

perusteltu useilla eri tekijöillä ml. viisi valmiuskeskusta, jotka muodostavat ainakin tilannekuvan ja mahdollisesti tilanneymmärryksen?

Esitetty toimintatapa vaikuttaa toimivalta, mutta miksi siirryttäessä häiriötilanteisiin ja mahdollisesti poikkeusoloihin muutetaan olemassa olevia johtosuhteita (ts hyvinvointialueiden rooli muuttuu). Normaaliajan järjestelmä tulisi olla lähtökohtana, mutta ilmeisesti se ei ole nykyisenä toteutuksena toimiva ratkaisu. Toimijoista taas alehallintoviranomaisen (6) roolina on toimia valvovana viranomaisena.

Tehtävän 49 (Kasvatus) tavoitteesta puuttuu eettinen osuus terminä.

Henkinen kriisinkestävyys

Henkinen kriisinkestävyys on avattu yleisellä tasolla aika hyvin kohdassa 2.7. Kyseisessä luvussa olisi jollain tavalla odottanut, että asiaa käsitellään aiemmin esille tuodun yksilön toimintakyvynkin osalta; miten sitä asiaa viranomaiset tai vapaaehtoisjärjestöt voivat tukea.

Tehtävän 50 (Kulttuuri) päämäärä ja tavoite on informatiivinen tekstinä kulttuuriperinnön merkityksestä, ei niinkään tavoitteen asetannasta. Toiminta-ajatuksessa jää avoimeksi niiltä osin, että miten esitetyt tehtävät aiotaan oikeasti toteuttaa eri uhkatilanteissa. Hybridi- ja informaatiovaikuttaminen mainitaan yleisesti, mutta onko se ko luvun asiaa, on toinen juttu.

Tehtävän 51 (Hengellinen) luku on esitetty yleisellä tasolla. Oikeusministeriön rooli toimijana on hieman irrallinen.

Tehtävän 52 (Nuoriso) päämäärä ja tavoitteet on asetettu hyvin ja vastaa osin tässä lausunnossa aiemmin esitettyjä ajatuksia. Jostain syystä otsikossa on korostettu nuoria ja liikuntaa, jolloin se rajaa turhaa muita tekijöitä pois kokonaisuudesta. Toimijoista aluehallintoviraston rooli jää asiaa tuntemattomalle epäselväksi.

Tehtävän 53 (Viestintä) on kirjoitettu auki tiivistetysti. On syytä pohtia vaatisiko Viestintä ihan oman lukunsa, koska sen merkitys on monessa suhteessa korostunut muun muassa informaatio ja hybridi-vaikuttamisten jne. seurauksena. Nyt tärkeä asia hautautuu strategian loppuun ja sekin on nivottu osaksi henkistä kriisinkestävyyttä, mihin se osaltaan liittyy. Kts Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko s. 28, jossa viestintä on kirjoitettu hyvin auki.

Tehtävän 54 (Syrjäytyminen) osalta nousee esille toiminta-ajatuksen yksityiskohtana velvoite laatia hyvinvointikertomus. Onko se todella niin tärkeä ja ratkaiseva tekijä, jolla asia saadaan hoidettua. Luvussa on hyviä osoita, mutta voidaanko esitettyjä asioita tuoda esille myös muissa osioissa.

Tehtävän 55 (Vapaaehtoistoiminta) päämäärä ja tavoite on hyvin asetettu, joskin vapaaehtoistoiminnan hyödyntäminen aiemmissa tehtävissä ei ole juurikaan näkynyt tai sitä ei ole huomioitu resurssina. Tämän strategian toiminta-ajatuksessa todetaan, että erilaiset strategiat ja ohjaavat asiakirjat tukevat vapaaehtoistoimijoiden ja järjestöjen roolia. Jos tätä asiaa ei ole huomioitu kokonaisturvallisuuden strategiassa tämän enempää, niin tuskin sitä on huomioitu toimialakohtaisissa strategioissakaan.

Toiminta-ajatuksessa tuodaan esille rekisteri, jota on aiemmin esitetty myös tässä lausunnossa.

Toimijoiden osalta on mainittu muutamia järjestöjä. Näkemys on suppea ja ilmeisen tarkoituksenhakuinen etenkin, kun turvallisuuskomitean rooli on muuttunut aiemmasta strategiasta. Suomessa on myös muita kansalaisjärjestöjä, jotka tekevät monipuolista työtä

kokonaisturvallisuuden ja kokonaismaanpuolustuksen saralla. Olisi syytä tuoda myös esille näitä järjestöjä, joita on strategian eräissä yhteyksissä tuotu jo esille.

Tehtävä 56 (Väestön toipuminen) on yleisellä tasolla ja ei tuo nykymuodissaan merkittävää lisäarvoa strategialle. Osa esitetyistä asioista olisi kirjoitettavissa auki kyseistä asiaa käsitteleviin tehtäviin.

Yleiset kommentit strategialuonnokseen.

Kirjoita yleiset havaintosi strategialuonnoksesta.

Reserviläisliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta aiheesta, joka on ajankohtainen asia useista eri syistä. Turvallisuusstrategia linkittyy ainakin välillisesti useisiin eri ministeriöissä ja hallinnonaloilla valmisteilla oleviin turvallisuutta koskeviin laki- tai toimintamuutoksiin. Liitto on mukana erityisesti puolustusministeriön ja Puolustusvoimien vapaaehtoiseen maanpuolustukseen liittyvissä työryhmissä, jotka käsittelevät kokonaismaanpuolustusta ja kokonaisturvallisuutta.

Lausunnossa on tuotu esille muutama keskinen kohta Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteosta 2024 ja muutama keskeinen yleishavainto. Yksityiskohtaiset havainnot on esitetty lausuntopyynnön mukaisesti luvuittain.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisessa selonteossa 2024 (s. 26) todetaan, että ”suomalaisen yhteiskunnan kriisinsietokyky perustuu kokonaisturvallisuuden toimintamallin mukaisesti kykyyn ylläpitää yhteiskunnan elintärkeät toiminnot kaikissa olosuhteissa, mikä edellyttää saumatonta yhteistyötä viranomaisten välillä. Yhteiskunnan kokonaisturvallisuusstrategia uudistetaan vastaamaan uuden turvallisuusympäristön vaatimuksia. Suomi on valmis tarjoamaan osaamista ja oppeja kokonaisturvallisuudesta ja kokonaismaanpuolustuksesta myös muiden maiden hyödynnettäväksi.”

”Vahva maanpuolustustahto luo pohjaa kokonaismaanpuolustukselle ja kokonaisturvallisuudelle sekä vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä.”

Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (s. 51) korostuvat seuraavat kokonaisuudet: ”1. Suomi ylläpitää yleiseen asevelvollisuuteen ja kokonaismaanpuolustukseen perustuvaa vahvaa kansallista puolustuskykyä osana Naton yhteistä pelotetta ja puolustusta. 2. Suomi kehittää ja pitää yllä yhteiskunnan kokonaisturvallisuutta ja edistää kriisinsietokykyä ja kokonaisturvallisuuden vahvistamista myös EU-tasolla.”

Selonteossa ja myös Sisäministeriön verkkosivuilla todetaan lisäksi, että laaditaan kansallisen turvallisuuden strategia. ”Kansallisessa turvallisuudessa on kyse koko suomalaisen yhteiskunnan yhteisestä turvallisuudesta ja Suomen suvereniteetista. Käsitteenä kansallinen turvallisuus on dynaaminen ja määrittynyt sekä ajassa että suhteessa Suomen muuttuvaan uhka- ja toimintaympäristöön. Aiemmin kansallisen turvallisuuden sijaan on puhuttu valtion turvallisuudesta.”

Johdannossa olisi syytä tuoda esille

- eri selontekojen, strategioiden ja periaatepäätösten suhde toisiinsa ja merkitys käytännön toteutukselle,
- turvallisuuteen liittyvät käsitteet, niiden keskinäinen merkitys ja suhde toisiinsa sekä
- valmiuslain ja puolustustilalain merkitys kokonaisturvallisuudelle tai kokonaismaanpuolustukselle.

Eryteisesti kokonaismaanpuolustuksen ja kokonaisturvallisuuden keskeiset yhteneväisyydet tai eroavaisuudet olisi tuotava esille sekä miten kansallinen turvallisuus kytkeytyy asiaan. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon perusteella molemmat asiat ovat merkityksellisiä. Strategian luku 10: ”Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen” vaikuttaa tässä kontekstissa erikoiselta ja itse tekstissä ei näy missään, miten eri organisaatiot varautuvat ko. asiaan. Näitä käsitteitä tai määritelmiä olisi hyvä lisätä myös liitteeksi, jotta lukija ymmärtää niiden eri merkityksen ja roolin.

Mikäli kokonaismaanpuolustusta ei haluta avata turvallisuussyistä enempää, niin se tulee tuoda ainakin johdannossa selkeästi esille. Kansallinen turvallisuuden käsite on syytä määritellä. Käytännössä luku 1 olisi kirjoitettava nykyistä paremmin auki, sillä se muodostaa pohjan myöhemmille luvuille.

Valmiuslain ja puolustustilalain merkitystä ei käsitellä eri toimialojen osuuksissa kuin satunnaisesti. Vastetta on pyritty hakemaan, mutta sitä ei näy ja onko se ylipäättänsä tarpeen esittää julkisessa asiakirjassa. Hallinnollisten muutosten osalta tulee selkeästi esille useassa yhteydessä aluehallintotason sirpaleisuus ja johtosuhteet. Naton rooli jää useissa yhteyksissä aika vaatimattomalle tasolle, mikä on ymmärrettävää. Järjestöjen tarjoamia mahdollisuuksia ei ole juurikaan huomioitu, vaan strategia on pitkälti viranomaispainotteinen. Vapaaehtoistoimijoista on huomioitu vain osa, mitä voidaan pitää erikoisena ratkaisuna.

Strategisissa tehtävissä sisäisen turvallisuuden osio on aika laaja ja antaa osin pirstaleisen kuvan toiminnasta nykyisellä jäsentelyllä tai käsittelytavalla. Olisi syytä pohtia sitä, että onko tehtävien järjestys looginen ja voiko muutamia tehtäviä yhdistää. Vastaava havainto on tehtävissä myös talous, infrastruktuuri ja huoltovarmuus tehtävien osalta. Eryteisesti tehtävien 31–46 käsittelyjärjestystä muokkaamalla pääsisi todennäköisesti selkeämpään ja luettavampaan muotoon.

On myös syytä pohtia kokonaisturvallisuuden timanttia siten, että olisiko väestön toimintakyky ja palvelut sisällytettävissä henkisen kriisinkestävyteen. Käytännön ja yksilön näkökulmasta tarkasteltuna ne muodostavat kokonaisuuden.

Tekstiä tulee karsia ja tiivistää luettavammaksi ja tiiviimmäksi. Sivumäärä on lisääntynyt 100 sivusta 150 sivuun.

Nenonen Minna
Reserviläisliitto ry